

Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret

Vår referanse
2026/9-9

Dato
21.09.2026

Referat fra møte med Vernepliktsrådet 17. august 2026

1 INNLEDNING

- (1) Den 17. august 2026 ble det gjennomført møte mellom Vernepliktsrådet (VPR) og Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret (Ombudsnemnda) på Akershus festning i Oslo.
- (2) Innledningsvis ble det gode, langvarige samarbeidet mellom VPR og Ombudsnemnda omtalt fra begge parter.

2 REFERAT

2.1 Nytt vernepliktsråd

- (3) VPR orienterte Ombudsnemnda om nytt Vernepliktsråd. Rådet ble valgt av Tillitsvalgtordningen i Forsvarets (TVO) landsstyre i april for perioden 2026–2027. Tre nye landstillitsvalgte (LTV) ble valgt, og to LTV-er fikk gjenvalg.

2.2 TVOs representasjon av soldater inne til førstegangstjeneste

- (4) VPR orienterte om det målrettede og langvarige arbeidet med å sikre full representasjon gjennom TVO for de førstegangstjenestegjørende soldatene. TVO er på god vei mot full dekning, hvilket er ventet å skje i løpet av høsten 2026. Det ble i 2025 etablert en hovedtillitsvalgt (HTV) i Forsvarets personell- og vernepliktssenter.
- (5) Det har videre vært arbeidet med å etablere rollen som avdelingstillitsvalgt (ATV) i Forsvarets spesialkommando (FSK) og i Marinejegerkommandoen (MJK). I tillegg til at det tentativt tiltrer en HTV i Forsvarets spesialstyrker (FS) stab i oktober. Det ble pekt på at det kan ta noe tid å få effekt av disse rollene. Det ble videre informert om at HTV i Forsvarets fellestjenester (FFT) vil ivareta de førstegangstjenestegjørende ved Forsvarets høgskole (FHS).
- (6) VPR orienterte videre om at det har blitt etablert en prosjektstilling som skal opprette en TVO-struktur for andregangstjenestegjørende. Det vil si personell i Heimevernet (HV) og reservister. Ordningens mandat er nedfelt i Innst. S. nr 124 (1971-72) og Innst. S. nr 261 (1974-75). Ordningen må forankres i et revidert TVO-reglement. Det arbeides

med å få etablert et tillitsvalgtapparat for de andregangstjenestegjørende, som er mest mulig likt innretningen for de førstegangstjenestegjørende. Herunder ønskes det etablert et eget landsstyre for dette personellet. For at man i de respektive HV-områdene skal klare å nyttiggjøre seg av tillitsvalgtapparatet, er det viktig å etablere et rammeverk og en kultur for å involvere de tillitsvalgte.

2.3 Sikkerhetsklarering

- (7) VPR redegjorde for utfordringene vedrørende saksbehandlingstid og manglende forutsigbarhet knyttet til sikkerhetsklarering for førstegangstjenestegjørende. VPR er bekymret for at den forestående sammenslåingen av den sivile og den militære klareringsmyndigheten til et nytt klareringsdirektorat vil føre til ytterligere utfordringer. VPR var klare på at man ikke har råd til en «dipp» i en overgangsfase når ny enhet etableres. Det ble videre pekt på at det må etableres god dialog mellom mannskapsforvalterne i avdeling, anmodende virksomhet og Klareringsdirektoratet.
- (8) Ombudsnemnda uttrykte bekymring vedrørende utfordringene rundt sikkerhetsklarering og lang saksbehandlingstid hos klareringsmyndigheten. Nemnda tok opp problematikken med Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA) under et nemndsmøte i juni. Nemnda har også omtalt forholdet i årsmeldingen til Stortinget for 2025. Nemnda orienterte videre om at det arrangeres en fagdag / åpent nemndsmøte om verneplikt den 29. oktober i år hvor blant annet sikkerhetsklarering står på agendaen. Videre foreslo forsvarsombudet tett dialog videre med VPR om tematikken.

2.4 Helhetlig ivaretagelse i oppbyggingen av Forsvaret

- (9) VPR orienterte om viktigheten av at rammevilkårene for de førstegangs-tjenestegjørende ivaretas i forbindelse med oppbyggingen av Forsvaret. Dette omfatter flere sentrale forutsetninger for å gi soldatene en givende førstegangs-tjeneste, slik som mangler på personlig utrustning og bekledning (PBU), redusert omfang av militærfaglig utdanning og trening, utilstrekkelig forlegnings-kapasitet, spisemesser og øvrige soldatnære fasiliteter.
- (10) Ombudsnemnda løftet frem flere bekymringer vedrørende ovennevnte. Det er helt avgjørende at rammevilkårene og tilgangen på fellestjenester for de førstegangs-tjenestegjørende er gode nok, og at de har tilstrekkelig tilgang på PBU, forlegning, utdanning og trening. Det er grunnleggende at disse forholdene er ivaretatt, slik at man sikrer kvalitet og en tjeneste som oppleves givende og meningsfull. Det ble videre orientert fra nemnda om at dette er utfordringer som nemnda er godt kjent med, og at nemnda har omtalt bekymringene i nemndas årsmelding for 2025.

2.5 Utvidelse av vernepliktsalder og ordinær tjenesteplikt

- (11) VPR orienterte om at de er positive til det pågående arbeidet med utvidelse av vernepliktsalderen og den ordinære tjenesteplikten. VPR ga samtidig uttrykk for at det må gis tilstrekkelig opplæring og undervisning om hva begrepene verneplikt og tjenesteplikt betyr, og hva endringen i ordningen innebærer i praksis.

- (12) Ombudsnemnda kommenterte at en endring av vernepliktsalder er prinsipielt, og at dette må utredes med tilstrekkelige ressurser. Nemnda nevnte videre at også dette temaet vil være på agendaen under fagdagen om verneplikt den 29. oktober.

2.6 Velferdsbygget i Jørstadmoen leir

- (13) VPR orienterte om at den langvarige saken vedrørende manglende velferds- og idrettstilbud på Jørstadmoen har utviklet seg i positiv retning. Etter betydelig innsats har det blitt bevilget 354 millioner kroner. CYFOR har mottatt prosjektplan, og nytt idretts- og velferdsbygg er planlagt fullført i 2029. VPR takket Ombudsnemnda for samarbeidet i saken.

2.7 Eventuelt

- (14) Det ble fra VPRs side gitt en oppfordring til Ombudsnemnda om å ta kontakt med lokal HTV/ATV ved tilsyn og besøk. TVO er behjelpelig med kontaktinfo.
- (15) VPR arrangerer en nordisk konferanse i uke 47. Blant annet er det ukrainske forsvarsombudet invitert. Et begrenset antall plasser til Ombudsnemnda er tilgjengelig, og VPR vil sende ut invitasjon i nær fremtid.
